

А.С. КАЗКА

ПОДАТОК НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВ: ОСНОВНІ НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

У статті розглянуто особливості податку на прибуток та основні напрями вдосконалення механізму оподаткування прибутку підприємств в Україні.

Ключові слова: податок на прибуток підприємств, адміністрування податку, об'єкт оподаткування, податковий механізм.

В статье рассмотрены особенности налога на прибыль и основные направления совершенствования механизма налогообложения прибыли предприятий в Украине.

Ключевые слова: налог на прибыль предприятий, администрирование налога, объект налогообложения, налоговый механизм.

The article describes the features of the income tax and the basic directions of perfection of the mechanism of income tax of enterprises in Ukraine.

Keywords: corporate income tax, tax administration, the object of taxation, the tax mechanism.

Постановка проблеми. На сьогодні податок на прибуток належить до найдієвіших важелів, за допомогою яких держава може впливати на діяльність суб'єктів господарювання. Крім того, саме податок на прибуток є одним з найважливіших джерел наповнення бюджету.

Наша держава тривалий час потребувала раціональних перетворень податкової системи, які стали можливими з прийняттям Податкового кодексу України. Сучасна податкова система в Україні має низку недоліків, які впливають на справляння податку на прибуток, таких як:

- наявність двох паралельних обліків – бухгалтерського та податкового: їх взаємозв'язок на сьогодні є однією з найважливіших проблем, котра вже багато років обговорюється обліковцями;
- безсистемне надання економічно необґрунтованих пільг по податку на прибуток;
- надмірне податкове навантаження;
- складний порядок визначення податку, що створює проблеми для платників та контролюючих органів, значні можливості ухилення;
- бажання платників сплатити до бюджету якнайменшу суму податків;
- складність адміністрування та контролю за сплатою даного виду податку тощо [3].

Саме тому я хочу зосередити увагу на розробці пропозицій щодо вдосконалення механізму оподаткування прибутку підприємств в Україні й приведення його у відповідність до сучасних вимог щодо забезпечення стабільності економіки та добробуту громадян України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням покращення адміністрування податку на прибуток підприємств в умовах ринку приділяє увагу багато вчених, зокрема, В.Л. Андрущенко, М.Ф.Базась, І.О.Власюк, О.Р. Квасовський, А.І. Крисоватий, М.М. Свердан, Т.Б.Савченко та інші. Як правило, автори розглядають питання державної політики більше на теоретичному рівні, тому проблема удосконалення системи адміністрування податку на прибуток на практичному рівні складає особливий інтерес для майбутніх досліджень. Аналіз сучасної літератури із зазначеної проб-

леми дозволяє зробити висновок про те, що ефективність системи адміністрування податків в Україні невисокою, до того ж дискусійними є розуміння складових елементів системи національного податкового адміністрування, такі напрями підвищення його ефективності [1].

Постановка завдання. Метою даної статті є аналіз механізму адміністрування процесу оподаткування прибутку підприємств та напрацювання пропозицій щодо його вдосконалення.

Виклад основного матеріалу. Податки всіх часів привертати до себе велику увагу як з боку вчених, так і з боку фахівців-економістів. Це, перш за все, спричинено тим, що саме податки виступають індикатором сталості розвитку економічної системи і саме від їх оптимальності та зваженості залежить рівновага та взаємовигідність відносин між суб'єктами господарювання та державою.

На даний час, в умовах фінансово-економічної кризи, в Україні спостерігається значне зменшення податкових надходжень в цілому, у т.ч. податку на прибуток. Наразі це обумовлено не лише загальним зменшенням обсягів виробництва, а і недосконалістю існуючої системи оподаткування.

Сучасний етап розвитку економіки України характеризується як складний з урахуванням економічної кризи, складної зовнішньоекономічної ситуації, залежності від імпорту енергоносіїв та більшості матеріальних ресурсів, у застосуванні застарілих технологій у виробництві, які обумовлюють витрати великої кількості ресурсів та інше. Ті чинники й вимушують переходити до зміни економічної політики, застосування економічних методів керівництва державою.

Зважаючи на те, що надходження від даного податку завжди займали друге місце за обсягами в дохідній частині держбюджету, таке зменшення змусило державу перейти від оподаткування прибутку підприємств до оподаткування їх доходів. Це ще більше посилило податковий тягар на підприємства через те, що тепер оподаткуванню підлягали не тільки прибуток, а й витрати виробництва. Бажаного ефекту зростання надходжень держава досягла лише на короткий період, після чого знову відбулося

зниження, що змусило законодавців знову перейти до оподаткування прибутку.

Одними з ефективніших методів економічного впливу на підприємство з боку держави є стимулювання виробництва через зменшення податкового тиску на платників податків та надання пільг. При цьому потрібно мати на увазі, що регулююча функція є однією з головних функцій податків, яка дозволяє здійснювати такий принцип податкової системи, як справедливий розподіл податкового навантаження між суб'єктами господарювання з урахуванням дотримання інтересів держави. За рахунок цієї функції держава має можливість регулювати обсяги діяльності, стимулювати збільшення виробництва одних і гальмувати інших виробів з метою зростання конкурентоспроможності вітчизняних підприємств, або зменшення споживання таких товарів (головним чином які є небезпечними або шкідливими для живання населенням).

Окремої уваги заслуговує питання податкових пільг. Аналіз світової тенденції, при формуванні систем пільг з податку на прибуток, є необхідністю звернути увагу на те, що в країнах Єврозони, навіть за відсутності гармонізації оподаткування корпорацій країн – членів Європейського Союзу, є досить розгалужена система пільг. Специфіка їх проявляється у тому, що такі пільги носять інвестиційне спрямування. Одними із найважливіших податкових пільг які стимулюють інвестиційну діяльність є інвестиційні податкові кредити і інвестиційні податкові знижки. Інвестиційні податкові знижки на інвестиції і видатки пов'язанні з науково-дослідними та дослідно-конструкторськими роботами, передбачають право підприємства на зменшення величини прибутку, ще не оподаткованого на визначену частку зазначених витрат. Інвестиційні податкові кредити передбачають скорочення податкового зобов'язання підприємства з досліджуваного податку у розмірі, який дорівнює частці видатків поточного періоду (податкового), які протягом такого періоду спрямовувалися на фінансування дослідних робіт чи інвестиційних проектів. Основна сутність і мета податкових кредитів – це забезпечення відстрочки перерахування частини податку на прибуток підприємства і надання останньої на невизначені терміни, маючи на меті збільшити власні фінансові ресурси, а також подальший розвиток діяльності підприємства [4].

Рівень податкового навантаження в Україні оцінюється по-різному. Майже всі експерти, які займаються оцінкою інвестиційного клімату, вважають, що він є несприятливим, оскільки оподаткування реального сектора економіки надто обтяжливе. Воно пригнічує процеси економічного відтворення, а підприємство може працювати рентабельно, як правило, лише за умов приховування своїх доходів від оподаткування.

Більшість підприємців також вважають, що сучасна економічна ситуація в нашій країні не сприяє розвитку підприємницької діяльності, що важкий

тягар податків призводить до таких негативних наслідків, як зниження ділової активності суб'єктів підприємницької діяльності, "тінізація" економіки, відтік національних капіталів за кордон [2]. У наслідок цього знижуються надходження в бюджет, зростає соціальна напруженість у суспільстві.

Вважаю за необхідне запропонувати впровадження на рівні підприємства податкового паспорта, як обов'язкової форми податкової звітності. Для оцінки податкової ситуації необхідний великий масив інформації щодо фінансово-господарської діяльності підприємства, яка міститься в різних формах фінансової звітності платника, узагальнення та аналіз якої потребує значних витрат часу. Тому, впровадження податкового паспорта підприємства дозволить більш ефективно витратити час при проведенні податкової перевірки. Для цього необхідно передбачити таку його структуру:

- організаційно-правова форма ведення бізнесу та структура платника;

- інформація щодо наявності пов'язаних осіб підприємства;

- основні показники фінансово-господарської діяльності підприємства;

- розрахунок узагальненого показника податкового навантаження та окремих показників, що розраховуються за джерелами відшкодування податків, що сплачує платник;

- наявність заборгованості платника за рівнями бюджетів, рівень сплачуваності податків.

Для підприємства перевага від впровадження податкового паспорта полягає в можливості більш ефективно здійснювати податкове планування.

Впровадження податкових паспортів означатиме початок якісно нової системи збору податків, відповідної ринковим умовам та масштабам відродження економіки, сприятиме зміні завдань податкової служби (виникає необхідність в прогнозуванні обсягу податкових надходжень на середньострокову перспективу, розробці нових концепцій у сфері оподаткування, які сприяють розвитку бізнесу без шкоди для соціальних програм, обґрунтуванні податкових програм для забезпечення протекціоністської політики в сфері зовнішньоекономічної діяльності).

Підбиваючи підсумки дослідження, можна сказати, що для України дуже важливим на сьогодні є вдосконалення податку на прибуток підприємств. Одним з кроків до такого вдосконалення було ухвалення податкового кодексу. Проте він не вирішив усіх проблем даного податку, наступним кроком я вважаю прийняття поступових змін до кодексу, які будуть передбачати:

- 1) можливість скасування податкового обліку і використання бухгалтерського;

- 2) шляхи запровадження інвестиційного податкового кредиту з податку на прибуток підприємств для суб'єктів господарювання, які інвестують кошти в суспільно важливі сфери економіки;

3) підвищення стабільності і прозорості податкового законодавства;

4) суцільне введення в дію системи електронної звітності.

Уході упровадження нового податкового законодавства було досягнуто певного прогресу. Разом з тим зазначу, що існують недоліки, виправлення яких покращить ситуацію. Поступове запровадження зазначених заходів дозволить вирішити перераховані вище проблеми та значно вдосконалити систему оподаткування прибутку в Україні.

Висновки. Отже, податок на прибуток підприємств – один із бюджетоутворюючих податків, який відіграє винятково важливу роль у фінансовому житті країни. Він водночас є важливим фактором, що визначає умови існування підприємства, умови функціонування державного бюджету та економічної системи в цілому.

Серед основних пропозицій, які слід впровадити, я виокремила такі:

- уточнення механізму визначення резидентного статусу;
- зниження податкового навантаження, що стимулюватиме вивільнення коштів підприємств для інвестицій;
- оподаткування доходів, що отримані підприємствами, зареєстрованими в офшорах, за підвищеними ставками;
- упровадження теоретичної можливості перенесення збитків на минулі періоди і надання дозволу на таке перенесення за екстрених обставин;
- обмеження звільнення від оподаткування дивідендів, які сплачуються нерезидентами, за рахунок введення вимоги щодо часу володіння часткою підприємства-нерезидента.

Також на мою думку, впровадження податкового паспорту підприємства, як обов'язкової форми податкової звітності, сприятиме швидкому отриманню

податковими органами об'єктивної та достовірної інформації про платника податку, його податковому потенціалі, податковому навантаженні, рівні виконання зобов'язань по сплаті податків.

Таким чином, для поліпшення становища в Україні необхідно поступово використовувати міжнародний досвід, адаптуючи його до специфіки та умов розвитку нашої країни, створювати умови, у яких майже неможливо буде ухилитися від сплати податкових зобов'язань, що призведе до поступового збільшення надходжень до державного бюджету, а також подбати про те, щоб податкові надходження були доцільно розподілені за умови ефективного реформування податкової системи. Україна матиме шанси стати серйозним суб'єктом податкової конкуренції на світовому просторі.

Список літератури: 1. Андрущенко В.Л. Фіскальне адміністрування як наука і мистецтво / В.Л. Андрущенко // Фінанси України. – №6. – 2003. – С. 27-35. 2. Данилов О.Д. Оподаткування прибутку та відрахування до цільових фондів: Навч. посібн. / О.Д. Данилов, А.М. Жеребних. – Ірпінь: Академія ДПС України, 2001. – 459 с. 3. Жукова Т. А. Особливості оподаткування прибутку підприємств у зв'язку з прийняттям податкового кодексу України / Т. А. Жукова, Г. М. Левченко // Вісник СумДУ: Економіка. – 2012. – №2. – С. 58-67. 4. Шумський Р.В. Зарубіжний досвід побудови системи прибуткового оподаткування юридичних осіб // Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=33570>

Bibliography (transliterated): 1. Andrushchenko V.L. Fiskalne administruvannya yak nauka i mistetstvo / V.L. Andrushchenko // Finansi Ukraini. – №6. – 2003. – S. 27-35. 2. Danilov O.D. Opodatkovannya pributku ta vidpachuvannya do tsilovih fondiv: Navch. posibn. / O.D. Danilov, A.M. Zhepebnihi. – Ippin: Akademiya DPC Ukpayini, 2001. – 459 s. 3. Zhukova T. A. Osoblivosti opodatkovannya pributku pidpriemstv u zv'yazku z priynyattiam podatkovogo kodeksu Ukrainy / T. A. Zhukova, G. M. Levchenko / Visnik SumDU: Ekonomika. – 2012. – №2. – S. 58-67. 4. Shumskiy R.V. Zarubizhniy dosvid pobudovi sistemi pributkovogo opodatkovannya yuridichnih osib // Vinnitskiy torgovelnno-ekonomichniy institut KNTEU // [Elektronniy resurs]. – Pezhim doctup: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=33570>

Надійшла (received) 25.09.2016

Бібліографічні описи / Библиографические описания / Bibliographic descriptions

Податок на прибуток підприємств: основні напрями вдосконалення / А.С. Казка // Вісник НТУ «ХПІ» Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності підприємства. – Х. : НТУ «ХПІ», 2016 – № 24 (1196). – С. 30–32. – Бібліогр.: 4 назв. – ISSN 2304-621X.

Налог на прибыль предприятий: основные направления совершенствования / А.С. Казка // Вестник НТУ «ХПИ». Серия: Актуальные проблемы управления и финансово-хозяйственной деятельности предприятия. – Х. : НТУ «ХПИ», 2016 – № 24 (1196). – С. 30–32. – Библиогр.: 4 назв. – ISSN 2304-621X.

Tax on profits of enterprises: Basic direction Improvement / A.Kazka // Bulletin of NTU "KhPI". Series: Actual problems of management and financially-economic activity of enterprise. – Kharkiv : NTU "KhPI", 2016.– No 24 (1196). – P. 30–32. – Bibliogr.: 4. – ISSN 2304-621X

Відомості про авторів / Сведения об авторах / About the Authors

Казка А. С. – студент НТУ «ХПІ», м. Харків; тел.: (097) 629-15-48; e-mail: lens_hs@mail.ru

Казка А.С. – студент НТУ «ХПІ», м. Харків; тел.: (097) 629-15-48; e-mail: lens_hs@mail.ru

Kazka A. - student, NTU "KPI", Kharkiv; tel.: (097) 629-15-48; e-mail: lens_hs@mail.ru